

OPINIA

recenzenta pracy doktorskiej

pt. „Problemy i metody konserwacji obiektów dziedzictwa kulturowego
zniszczonych w czasie wojny”,

kandydata do stopnia doktora filozofii

Mołoczka Witalija Oleksandrowicza

z zakresu wiedzy 19 - Architektura i budownictwo

na specjalności 191 - Architektura i urbanistyka

Przedmiotowa praca doktorska odpowiada specjalności 191 – Architektura i urbanistyka. Zawiera dogłębną część teoretyczną i zalecenia dotyczące praktyki projektowej. Wnioski z rozdziałów i wnioski ogólne zostały sformułowane są na wysokim poziomie oraz w logicznej kolejności. Cel, przedmiot oraz zadania badawcze rozprawy doktorskiej zostały sformułowane, zidentyfikowane w pełni zaprezentowane w trzech rozdziałach pracy. Część tekstową uzupełnia duża ilość materiału ilustracyjnego, wykonanego na odpowiednim poziomie.

O aktualności tematu rozprawy decydują realia wojny, w której znalazła się Ukraina po agresji rosyjskiej. Dziś programy ochrony i restauracji nieruchomego dziedzictwa kulturowego, opracowane przed wojną rosyjsko-ukraińską, nie sprawdzają się ze względu na rosnącą liczbę zniszczeń. Zmieniły się także główne problemy stanu awaryjnego obiektów: dziś są one spowodowane nowymi rodzajami nowoczesnej broni. W związku z tym wymaga to już zasadniczej zmiany podejścia do paszportyzacji obiektów, ich digitalizacji, opracowania metod priorytetowej konserwacji z perspektywą powojennej kompleksowej restauracji.

Niniejsza praca naukowa, pod względem struktury, zbudowana jest według zasady zbliżonej do rozprawy doktorskiej Mykoły Orlenko, jednak zasadnicza różnica polega właśnie na dostosowaniu zaleceń do warunków wojny i odbudowy powojennej.

Przedmiotem badań są obiekty dziedzictwa kulturowego zniszczone w czasie wojny, a także problemy i metody restauracji obiektów dziedzictwa kulturowego zniszczonych w czasie wojny.

Ramy czasowe zamykają się w okresie: XX-XXI w., a terytorialne to Ukraina oraz wybrane kraje europejskie.

Cel badań jest następujący: określenie zakresu strat obiektów dziedzictwa kulturowego w wyniku wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz w oparciu o badanie krajowych i europejskich doświadczeń powojennej odbudowy opracowanie systemu w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego; szkolenie wyspecjalizowanego personelu do renowacji w oparciu o podejście

systemowo-strukturalne pod auspicjami UNESCO oraz informacyjny model procesu szkolenia wyspecjalizowanego personelu do renowacji.

Ocena aktualności wyników naukowych rozprawy, ich rzetelności i nowatorstwa

Przedmiotowa praca doktorska ma charakter nowatorski ponieważ:

Po raz pierwszy:

- przeprowadzono inwentaryzację obiektów uszkodzonych i zniszczonych według chronologii, położenia terytorialnego (w poszczególnych rejonach) oraz charakteru zniszczeń;
- w oparciu o podejście systemowe i strukturalne opracowano systemy eksperckie w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i szkolenia wyspecjalizowanych kadr konserwatorskich pod auspicjami UNESCO oraz model informacyjny procesu szkolenia wyspecjalizowanych kadr konserwatorskich.

Skorygowano:

- określenie charakteru uszkodzeń i zniszczeń związanych z zastosowaniem współczesnych rodzajów broni;

Określono:

- problemy dziedzictwa kulturowego w czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej i ich konsekwencje.

Praktyczne znaczenie uzyskanych wyników

Wyniki badań związanych z opracowaną rozprawą doktorską można wykorzystać:

- w instytucjach zajmujących się ochroną i restauracją dziedzictwa historycznego i kulturowego;
- w procesie dydaktycznym przygotowującym konserwatorów zabytków, ekspertów w dziedzinie oceny dziedzictwa kulturowego, artystów, historyków sztuki, konserwatorów oraz architektów (s. 31, 33).

Autorska klasyfikacja danych o zniszczeniach w układzie regionalnym, z określeniem wielkości uszkodzeń obiektów o różnym statusie ochrony zabytków, stanowi ważną podstawę do opracowania kompleksowego programu odbudowy powojennej i określenia wysokości dofinansowania, zasobów ludzkich i materialnych.

Ocena treści pracy doktorskiej, jej kompletności oraz zgodności z zasadami rzetelności akademickiej

Zgodnie ze swoją treścią praca doktorska Witalija Oleksandrowycza Mołoczka w pełni odpowiada ósmemu poziomowi Krajowych Ram Kwalifikacji, zatwierdzonym uchwałą Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 23 listopada 2011 roku. nr 1341, co jest określone w pkt. 5 „Procedura nadawania stopnia doktora filozofii i uchylenia decyzji jednorazowej specjalistycznej rady akademickiej uczelni, instytucji naukowej o nadaniu stopnia doktora filozofii”, zatwierdzona Uchwałą Rady Ministrów Ministrów Ukrainy z dnia 12 stycznia 2022 roku, nr 44.

Rozprawa stanowi ukończoną pracę naukową i wykazuje zgodność z zasadami rzetelności akademickiej. Przedmiotowa praca pt. „Problemy i metody restauracji obiektów dziedzictwa kulturowego zniszczonych w czasie wojny” jest efektem samodzielnej pracy Witalija Oleksandrowycza Mołoczka i według recenzenta, nie zawiera elementów fałszerstwa, kompilacji, fabrykacji, plagiatu i zapożyczeń. Kontrola antyplagiatowa potwierdza, że wykorzystane pomysły, wyniki i teksty innych autorów posiadają odpowiednie odniesienia do odpowiedniego źródła.

Rozprawa ma tradycyjny schemat budowy: adnotacje ukraińskie i angielskie, słownik terminów specjalnych, wstęp, trzy rozdziały: „Problemy dziedzictwa kulturowego w czasie wojny oraz doświadczenia jego zachowania i restauracji”; „Metody obliczania szkód w obiektach dziedzictwa kulturowego i ich odnowienie” oraz „Metody oceny strat dziedzictwa kulturowego oraz propozycje jego odbudowy i restauracji” wraz z wnioskami szczegółowymi, wnioskami ogólnymi, wykazem wykorzystanych źródeł i załącznikami.

We Wstępie tradycyjnie argumentuje się za zasadnością tematu badawczego, powiązaniem rozprawy z programami i tematami naukowymi, określa przedmiot i przedmiot badań, cel badań i zadanie osiągnięcia celu, nowość naukową i praktyczną. znaczenie pracy, dane o zatwierdzeniu w artykułach i na konferencjach. Dlatego też autor zastosował następujący schemat konstrukcji badań, gdzie w pierwszym rozdziale podkreślono przegląd wkładu poprzedników, rozważono ogólne aspekty związane z wpływem wojny na niszczenie dziedzictwa kulturowego oraz postawiono szereg pytań sformułowane, które będą rozpatrywane w kolejnych rozdziałach, w rozdziale drugim opracowano metodologię badań, natomiast rozdział trzeci stanowi kwintesencję badań i faktyczny wkład autora w rozwiązanie istniejącego problemu.

Na szczególną uwagę zasługują opracowane przez doktoranta systemy oceny (eksperckie) związane z realiami wojny i odbudowy powojennej: „Na podstawie propozycji M. Orlenko w interpretacji działalności restauratorskiej jako systemu złożonego oraz na przykładach stworzonych

przez niego systemów eksperckich, w niniejszym opracowaniu stworzono system ekspercki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego uwzględniający dzisiejsze realia, a mianowicie problemy wojny rosyjsko-ukraińskiej”.

Według recenzenta najważniejszymi ustaleniami zawartymi we wnioskach ogólnych są:

„Na podstawie metody analizy systemowej i strukturalnej opracowano system ekspercki z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, uwzględniający problemy wojny rosyjsko-ukraińskiej, w którym główne komponenty dziedziny ochrony zabytków i powiązania strukturalne pomiędzy nimi przedstawiono w formie graficznej, co pozwala określić konsekwencje i przyczyny problemów, jakie pojawiły się w obszarze dziedzictwa kulturowego oraz nakreślić sposoby ich rozwiązania (s. 176).

Ten sam system ekspercki został stworzony (we współpracy z UNESCO oraz Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy) do szkolenia specjalistów w dziedzinie restauracji. Definiuje on główne problemy w tym obszarze, ich konsekwencje, przyczyny oraz prezentuje sposoby ich rozwiązania.

Opracowano diagram modelu informacyjnego profilowego szkolenia konserwatorów w formie graficznej, w którym poszczególne etapy podzielono na odrębne poziomy hierarchiczne. Model ten został przewidziany przede wszystkim do zastosowania przy obiektach architektonicznych, ale można go również zastosować do przedstawienia proponowanego profilu szkolenia personelu w graficznej formie algorytmicznej (s. 178)”.

Z przedstawionych wyników wynika zatem, że rozprawa Witalija Oleksandrowycza Mołoczka pt. „Problemy i metody restauracji obiektów dziedzictwa kulturowego zniszczonych w czasie wojny” uwzględnia istotne zagadnienia rekonstrukcji obiektów dziedzictwa kulturowego zniszczonych i uszkodzonych w czasie wojny, rozwiązując w ten sposób ważny problem narodowy.

Rozprawę przygotowano zgodnie z wymogami zarządzenia Ministra Oświaty i Kultury Ukrainy z dnia 12 stycznia 2017 r. Nr 40 „W sprawie zatwierdzenia wymagań dotyczących przygotowania rozprawy doktorskiej”.

Język i styl prezentacji wyników

Rozprawa doktorska została napisana w języku ukraińskim. Treści prezentowane są logicznym, kompetentnym, zrozumiałym językiem naukowym, przy użyciu prawidłowej terminologii.

Publikacja wyników pracy Doktorskiej

Wyniki badań przedstawione w rozprawie były prezentowane na 9 konferencjach i seminariach naukowych, w tym 7 międzynarodowych i 2 ogólnoukraińskich.

Wyniki rozprawy zostały także opublikowane w 5 pracach naukowych: w specjalistycznych ukraińskich periodykach naukowych – 2 artykuły indywidualne, w zagranicznych periodykach specjalistycznych (indeksowanych w bazach SCOPUS i Web of Science) – 1 artykuł współautorski, 2 streszczenia doniesień naukowych, z czego 1 współautorskie.

Publikacje naukowe doktoranta zawierają materiały z jego autorskich badań. Wszystkie artykuły współautorskie opracowano z zachowaniem zasad rzetelności naukowej.

Wyniki naukowe przedstawione w rozprawie są również w pełni uwzględnione w publikacjach naukowych kandydata i spełniają wymogi p. 8-9 „Procedura nadawania stopnia doktora filozofii i uchylenia decyzji jednorazowej specjalistycznej rady akademickiej uczelni, instytucji naukowej o nadaniu stopnia doktora filozofii”, zatwierdzona Uchwałą Prezesa Gabinet Ministrów Ukrainy z dnia 12 stycznia 2022 roku, Nr 44.

Mankamenty, uwagi oraz pytania do dyskusji do pracy doktorskiej

1. Schematy graficzne są bardzo nasycone, a zawarty w nich tekst mało czytelny. Być może należało je podzielić i przedstawić w postaci kilku powiększonych tabel lub pozostawić jedynie diagramy bez tekstu z oznaczeniami warunkowymi i osobno podać objaśnienie tekstowe?

2. Niektóre tabele nie zawierają pełnych informacji o charakterze zniszczeń i materiałów badawczych. Warto byłoby uzupełnić tabele, w których znajdują się jedynie zdjęcia obiektów o część analityczną: dane z oględzin, % uszkodzeń, przewidywane priorytety itp.

3. Może warto było umieścić diagramy według regionów na mniejszej liczbie arkuszy?

4. Czy zabrakło Kandydatowi odpowiednich danych, aby umieścić na mapach regionów wszystkie zniszczone obiekty i tym samym wizualnie przedstawić skalę strat dziedzictwa kulturowego w regionach? Czy planuje w przyszłości wykonać takie podsumowujące mapy?

Jednocześnie powyższe uwagi nie obniżają jakości prezentowanych badań, a raczej stanowią podpowiedź jej ulepszenia w przypadku publikacji w formie monografii.

Opinia końcowa o pracy doktorskiej

Wszystko powyższe pozwala na stwierdzenie, że rozprawa doktorska pt. „Problemy i metody restauracji obiektów dziedzictwa kulturowego zniszczonych w czasie wojny”, opracowana i przedłożona w celu uzyskania stopnia naukowego doktora filozofii w specjalności 191 – Architektura i urbanistyka, jest ukończoną, samodzielnie wykonaną pracą, która zawiera istotną nowość naukową i wartość praktyczną oraz że jest szczególnie istotna dla restauracji zniszczonych zabytków architektury.

Przedmiotowa praca doktorska pod względem przydatności, wartości praktycznej i nowości naukowej w pełni odpowiada wymaganiom obowiązującego ustawodawstwa Ukrainy, określonymi w pkt. 29 Rozporządzenia Rady Ministrów „w sprawie zatwierdzenia procedury kształcenia kandydatów do uzyskania stopnia doktora filozofii i doktora nauk ścisłych w szkołach wyższych (instytucjach naukowych)” z dnia 23 marca 2016 r. Nr 261 ze zmianami wprowadzonymi zgodnie z Uchwałą Rady Ministrów nr 283 z dnia 3 kwietnia 2019 r. oraz nr 502 z dnia 19 maja 2023 r., a także s. 6 „Procedura nadawania stopnia doktora filozofii i uchylenia decyzji jednorazowej specjalistycznej rady akademickiej uczelni, instytucji naukowej o nadaniu stopnia doktora filozofii”, zatwierdzona Uchwałą Rady Ministrów Ukrainy z dnia 12 stycznia 2022 roku, Nr 44.

W związku z powyższym, zdaniem recenzenta, doktorant Mołoczko Witalij Oleksandrowycz zasługuje na stopień doktora nauk filozoficznych w zakresie wiedzy 19 - Architektura i budownictwo, specjalność 191 - Architektura i urbanistyka.

Oficjalny recenzent:

Doktor architektury w dyscyplinie architektura i urbanistyka, profesor Katedra Historii Architektury i Konserwacji Zabytków Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej im. T. Kościuszki

Dominika Kuśnierz-Krupa

Poświadczam podpis doktora architektury, Prof. D. Kuśnierz-Krupy

KIEROWNIK
Katedry Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego
Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej

Prof. dr hab. inż. arch. Justyna Kobylarczyk